

EXCURSIÓ AL CIM DEL PUIGSACALM EL DIA 14/10/2004

(Veure plànol d'Osona del Periòdic)

(Veure plànol de la Garrotxa del Periòdic)

(Veure plànol de l'Alpina de Puigsacalm-Bellmunt)

Per la població de **Torelló**, situada a la carretera de Barcelona a Puigcerdà, ens atansarem al poble de **Sant Pere de Torelló** on hi ha el **cim de Bellmunt** de 1248 metres d'alçada, amb el **Santuari de la Mare de Déu de Bellmunt**. Després d'esmorçar al bar l'Arribada frec a frec amb una benzinera, ens anarem vers la **collada de Bracons**, deixant molt abans el petit veïnat de **Sant Andreu de la Vola**, el restaurant de **Can Ferrer** i per descomptat totes les infraestructures del famós i desgraciat túnel de Bracons. Una vegada a la ja esmentada Collada de Bracons, varem poder albirar a la llunyania el **Pic Bassegoda** i més a prop totes les petites poblacions de la **Vall d'en Bas** i la gran ciutat d'**Olot** capital de la comarca de la Garrotxa, formant part del **Parc Natural** de la zona volcànica del mateix nom. Varem començar l'excursió amb una sobtada pujadeta força estreta i corriol espectacular sobre rocam molt desfet en direcció al **Puigsacalm** i seguidament a base de zigues-zagues amb roques descomposades, anàvem desnivellant a vegades més suaument i altres amb més intensitat fins que al cap de força estona o sigui una hora més o menys, arribarem a la **collada de Sant Bartomeu** que és un indret que hi ha varis camins i entre d'altres, hi ha el de **Pic d'Àliga**, el que va a **Vidrà** per l'**Ermita de Covildases**, altre que puja de la **Collada de Bracons**, el que s'enfila fins el **cim del Puigsacalm**, el que va a **Vidrà** donant una mica de volta i el darrer que va al cim ja esmentat per la carena.

Després d'agafar el camí per anar fent via vers el cim objecte de la passejada, veïrem passat una mitja hora, un racó meravellós i inoblidable que és un lloc molt ombrívol on hi ha la **Font Tornadissa** i seguidament amb unes fortes pendents que condueixen al **Pla o Coll Manter**, a l'esquerra del qual en direcció a Siuret, hi ha el **Puig Miralles** de 1435 metres i el **Puig Cubell** fins el **Coll de Siuret**, però oportunament i amb l'ajuda de la senyalització d'un rètol, ens dirigírem vers el **pic del Puigsacalm**, encara que podem esmentar que havia altres senyes, tal com la de **Vidrà -Sant Bartomeu de Covildases, Collada de Bracons- Font Tornadissa**. Posteriorment passant una tanca per les vaques i on ja fóra factible pujar directament al cim, havia un rètol que citava **Santa Magdalena** per el pas del Burros, **Collada de Bracons -Vidrà**, i per l'altra banda **Ermita de la Mare de Déu de les Olletes- Sant Privat d'en Bas i Santa Magdalena del Mont** tanmateix varem seguir una estona més lluny per pujar al **Puig dels Llops(1)**, des del que es dominava la gran ciutat d'Olot i a tret de pistola l'**Ermita de Santa Magdalena del Mont,(2)** seguidament al recular iniciàrem l'ascensió al **Puigsacalm(3)** de 1515

metres d'alçària sobre el nivell del mar i des del que havia una panoràmica esplèndida encara que la diada no era molt clara, però de totes maneres va ésser possible distingir moltíssimes extensions entre las que podem anomenar, la **Serra del Verd**, la **Serra d'Ensija**, la **Serra del Catllaràs**, el **massís del Pedraforca** i la **Serra del Cadí**, també el **massís del Puigmal** i tots els pics de l'olla de Núria i més a la vora totes les serralades més immediates a la situació que ens trobàvem però que és impossible fer-ne la descripció ja que es dominava un gran angle dels territoris catalans. Dins el bosc i en determinats llocs més esclarissats, hem de remarcar que també vàrem poder albirar el **Santuari de la Mare de Déu de Bellmunt** i per descomptat el **massís del Pedraforca** amb les seus pellegons característics com clavats al fons de les serralades.

Després de sadollar-se de la natura pels quatre costats, vàrem anar al **Coll de Manter** un'altra vegada ja que no havia cap possibilitat d'altre recorregut i encara baixant força regularment, finalitzàvem la passejada amb un desnivell d'uns 400 metres tancant el circuit establert per l'Associació de Cordada.

Farem referència a la **Vall d'en Bas** que comprèn la plana d'en Bas, a la capçalera i vall alta del Fluvià, riu que amb els seus afluents configura el territori d'una gran bellesa paisatgística, delimitat per diverses serres prepirinenques, **cingles del Puigsacalm** de 1515 metres i **serra de**

Sant Miquel. La **Plana d'en Bas** era el nucli patrimonial dels antics vescomtes de Bas, que exerciren la jurisdicció feudal. La vila de **Mallol** avui és cap del municipi, té la parròquia de **Sant Bartomeu** del segle XVIII. El poble de **Sant Privat d'en Bas** és un bell nucli tradicional amb poques cases, amb balconades i ràfecs de fusta i un pas porticat, **l'església de Sant Privat** ampliada al segle XVIII, té un campanar de torre romànic i una pica baptismal de tradició romànica amb escenes d'Adam i Eva. El poble de **Sant Esteve de'n Bas** és esglaonat entorn de **l'església de Sant Esteve** que conserva la capçalera romànica del segle XII amb capitells historiatos als arcs del creuer i absis amb arquets sobre columnes a l'interior. El castell dels vescomtes de Bas, el **Castelló d'en Bas**, és encinglerat dalt la **serra de Sant Miquel**, se'n conserva un llenç de muralla, la cisterna i la capella, avui santuari de **Sant Miquel de Falgars**, dit també de **Castelló o de'n Bas** romànica. Els **Hostalets de'n Bas** es formà al segle XVIII vora el camí de Vic a Olot i dels seus orígens resta l'hostal de **Can Llonga**. El poble de **Joanetes** té **l'església de Sant Romà** romànica, amb capitells d'ornamentació floral al portal.

Castelló de Bas, aquest niu d'àguiles que tanta significació té per a l'història de la casa vescomtal de Bas, no tothora ha estat apreciat com castell. Ho explica F. Caula, amb la següent notícia, que reproduïm íntegrament sobre **Castelló de Bas**: Es troba en el límit dels actuals municipis de **Sant Esteve de Bas** i **Sant Romà de Joanetes**, al cim de la muntanya de **Sant Miquel** derivació de la **Serra de Santa Magdalena**. En cert document sense data ha d'ésser del 1066 al 1097 hom l'esmenta amb el nom de "castro de Castilionis" i igualment en altres escriptures dels anys 1126 i 1127. Si es volen més dades s'ha d'anar al Volum III del llibre dels Castells Catalans de la pàgina 115 a la pàgina 123.

Per el que fa a la botànica, podem dir que varem gaudir de grans **bosc de faig** en solitari en alguns llocs, **grans boscos de faig** amb peus de grans proporcions, però amb el sotabosc plé de magnífics **boixos**, bosquet **d'avellaners**, també hem pogut albirar força quantitat de **roures martinencs**, algunes **alzines**, **bedolls** aïllats, exemplars **d'aurons blancs** i de **blada**, encara **roures de fulla gran** en indrets determinats i és necessari remarcar que a la **Font Tornadissa** hi ha sis o set faigs extraordinaris que formen part del bosc de faigs d'aquestes contrades, però que en aquest lloc que és molt ombrívol els troncs són molt més gruixuts amb perímetres respectables. Al **Puig dels Llops**, hi ha un bosc força important de faig amb **moixeres** densament florides, especialment un notable exemplar supercarregat de fruits vermellorsos que semblen comestibles. Al **Pla Manter** hi ha un grandió exemplar **d'arç blanc** també amb fruits comestibles, encara que el pinyol és molt gros i per tant no gaire gustós. A la pujada del **cim del Puigsacalm**, varem veure una extensa colònia de "**crocus biflorus**" que és un safrà de la família de les Iridàcies, amb flors liles pàl·lides, que en castellà se'n diu azafrán. També hem trobat rebrots de **boix grèvol**, prop del **Coll de Manter**, una immensa motollada de **falgueres aquilines** rostides i en certes zones, **heura**, **heura de Pèrsia**, **vidalba**, **esbarzers**, força quantitat de **ginebrers** i en una recolzada del camí havia una **llengua de cèrvol** que en castellà se'n diu lengua de ciervo, escolopendra, quin nom científic és Phyllitis Scolopendrium de la família de les Polipodiàcies. Com herbes, la **dent de lleó** o **pixallits**, **maduixes**, **l'herba fetgera**, **l'herba de Sant Robert** florida que en castellà se'n diu de Sant Roberto i quin nom científic és Geranium Robertianum de la família de les Geraniàcies. Com a curiositat podem esmentar que si les avellanes són trencades per la meitat, representa que l'esquirol ha intervingut, però si són mossegades ho ha fet el talp o ratolí de muntanya i els fruits triangulars dels faigs també són comestibles una vegada tret la pell anomenant-se en castellà "hayucos" i en català fages. A les parts més baixes, o sigui des de les poblacions fins la **Collada de Bracons**, gran quantitat de boscos mixts de **faigs**, **roures martinencs** i **freixes de fulla petita** tapissant tots els vessants de les muntanyes i a les parts més profundes, rieres o rierols els **trèmols**, **àlbers** i **pollancrees gavatxos**.

Pel que fa a la geologia, el terreny està constituït per **margues grises**, intercalades entre capes **d'arenisques**, **pudingues** i **roques calcàries** que una vegada dipositades, les forces del plegament alpí-pirinenc varen aixecar aquests estrats que xocaven amb el massís del Pirineu, més antic i que obligaven els **estrats eocènics** a plegar-se i ondular-se, mentre algunes fractures o falles trencaven

l'equilibri desnivellant totes les formacions i la concordància lateral dels mateixos. Falles realment importants, varen produir grans enfonsaments com la que es troba a la part oriental de les cingleres de les **serralades del Puigsacalm** i de **Santa Magdalena** vers **Sant Privat de'n Bas**, conseqüentment podem observar les línies ondulades dels plegaments, modificats, fracturats i erosionats que han donat lloc a un relleu força espectacular.

Per el que fa a la xarxa hidrogràfica el Riu Fornés aigües avall va a parar al Riu Ges, el Riu Gurn va a parar al Riu Fluvià, essent aquests quatre grans rius els principals de la comarca d'Osona compresa entre la zona de la Mare de Déu de Bellmunt amb el cim de Bellmunt de 1248 metres d'alçada i el pic del Puigsacalm de 1515 metres d'altitud i que pertany al plànol de l'Alpina Puigsacalm-Bellmunt i fent referència especial a Milany, Llancers, Cabrera, Torelló, Vidrà i Falgars. Però si ens atenem a la zona d'influència de la passejada hi ha infinitat de torrents, sots, clots, recs entre els que podem esmentar, el Torrent de les Olletes, el Torrent de Can Turú, el Torrent de la Roqueta, el Torrent dels Xerrics, el Torrent del Ginebrar, el Clot de Renau, el Clot del Ginebrer, el Clot de Cal Sec, el Clot de la Cometa, el Clot de Saliquer, el Clot de la Clota, el Sot de Coma Vidal, el Sot de l'Infern.

Texte:**rafael pardo**

Fotografia:**ramón ariño**